UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Bartolvs A Saxo Ferrato in primam Digesti Veteris Partem

Bartolus

Lugduni, 1567

Quemadmodum seruitutes amittantur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-96393

Visual Library

de ver. oblig. LEX XX.

Testatrix Qui legat rez videt velle vt ei cõcedatur seruitus p aliã rem propriam prout ipse vtebatur. h. d. ¶ Mo. q nõ est seruitus cõstituta ipso iure. Ratio, qz legata est tacite, nõ expresse, ꝯ declara, vt dixi in l. binas. §. 8 serui. vrb. prae. Opp. de l. Olympico de ser. vrba. praedio. Sol. gl. hic, dic vt ibi dixi.

1 ¶ Pactum factum a regentibus municipium, prodest singulis de vniuersitate.

§. Plures. Praediũ vniuersitatis põt seruire pdiis singulorũ, z ius seruitutis trãsit cũ pdio dominãte, quocũq; titulo pcedat, nisi specialiter sit exceptũ. h. d. Et iste casus est multũ cõis. Pro q ro vũ hoc colligit, q istud pdiũ ẽ ptũ in cõi seruitute seruiat omnib⁹ alijs. Rũ. eo q in pacto fuit dictũ, q ius pascẽdi hẽret, nõ ẽm pt intelligi de alio iure q̃ de iure seruitutũ. Sz fz hoc habes q pactũ factũ a municipib⁹. hoc est, ab illis q regũt municipiũ, pdest singulis de vniuersitate. Ita intelligit gl. sup ꝓbo, plures ex municipibus. Et ex B dico, q si ipsi municipes emissent simplr pascua, hoc nõ adiecto, q ius pascẽdi haberẽt q tũ illõ pdiũ eẽt ppriũ vniuersitatis, nec seruiret ceteris. Op. pdiũ ppriũ nemini seruit, vt l. j. ti. i. Sol. B pdiũ erat vniuersitatis, q seruit pdiis singulorum. Ista est bona solu. Alij dicũt ꝯ hic nõ emerũt pdiũ, fz ius pascendi in praedio, huic repugnat tex. qui dicit, saltem communẽ.

LEX XXI.

Iqua aqua. Potest agi, vt aqua inueniat z inuenta ducatur. h. d.

Quemadmodum seruitus amittatur. Rub. vi.

LEX II.

Qui iter. Propter vsum partis quo ad commoditatem tota seruitus retinetur. h. d.

LEX V.

Seruitutes z p socium. Seruit⁹ retinetur per quemcunque retinentem nomine fundi. h. d.

LEX VI.

Nam saris est fundi. §. Si ego. Si vna est via, indiuisibilis est, z ideo vel tota amittit, vel tota retinet. Sz si de vna fiãt duo põt vna amitti, z alia retineri, z eõ. h. d. vsq; ad fi. Lego tribus ptes, z prio ponit duas q̃stio. Secũdo pseqt primã. Tertio secũdam. Secũda ibi, Celsus rũdit. Tertia ibi, fz si is fundus, z ista subdiuidit. Prio loquit, qñ seruit⁹ ꝯbeat p fundũ p certũ, z limitatũ locũ. Secũdo qñ debeat indeterminate p qualiber partẽ fundi. Secũda ibi ceterũ. Itẽ prima subdiuidit: 2 primo loquit, qñ seruitus amittatur tẽpore. Secũdo qualiter amittat pacto. Tertio qualiter amittat redemptione partis seruientis. Quarto declarat vnum dubiũ, qñ amittitur pacto. Secũda ibi, pnt tũ. Tertia ibi, certe si is. Quarta ibi, nec video. Itẽm prima subdiuiditur in duas. primo loquitur quãdo fundus diuiditur per longitudinem. Secundo quando per latitudinem. Secunda ibi, si vero. Istam materiam summauit glo. tua.

LEX VII.

a **Si sic.** a Seruitus, q̃ nõ hz q̃ quotidianũ vsuz vtẽdi, amittit tẽpore ꝯ cõstituto duplicato. h. d. ¶ Mo. illud ꝯ nõ in l. sed z si lege. iii prin. de pe. b here. cũ ista copula, z apponit. Op. gl. de aqua plu. arcẽ. l. si prius. Sol. vt in gl. Querit gl. vtrũ ad amittẽdã seruitutẽ requirat negligẽtia dñi praedi dominãtis? Dic vt in gl.

ADDITIONES.

a POMA. ¶ Sic. Ad istũ tex. vide Bal. in l. qui hz. C. de apo. pub. lib. 7. z Bal. l. ede. C. loca. z l. certe. ii. q. eo. ti. Aide Ale. l. oiuorio §. qui in anno. qr ẽm legit cum §. donationes. §. fol. mar.

b ALEX. ¶ Amittitur tempore. De praescriptione seruitutum. vide Inn. iii de decrẽta. de praescri. LEX XVIII.

a **Si stillicidij.** Qui p mittit edificari in loco seruiente, ius futurũ amittit.

a **§. Is qui per partez.** Per vnũ partis loci seruitutis ad partẽ loci dominãtis tota seruitus retinetur. h. d. cum l. seq. ADDITIO.

a ¶ Is qui per. Prio con. dicit ad certe q spatio p. vel ex an. tollitur actio personalis cõpetẽs pro seruitute reali, vel personali imponẽda nondum orta, Bart. in l. corrupto iudicio. C. de vsufru. Ale. alleg. in suis apost. in d. l. corrupto iudicio. Bar. sibi Zim in hac §. stillicidij §. is q per partẽ. Sol. nõ reperit, q Bar. in hoc §. aliqd dicat pter summariũ, fz adhuc ibi loquit ꝯ seruitutẽ imposita, z orta: pz, dum dicit, p vsum partis loci, ꝛc. Preterea aliud est in nihilo habere, seu vti actiõe: quo casu loquit⁹ ma opi. aliud vti, p parte, quo casu impedit praescriptio in tota.

LEX X.

a **Si cõmunem.** a In diuiduis res communis per sociũ, quod per se fieri potest. h. d. ADDITIO.

a ALEX. ¶ Si cõmunem. Aide Bar. post. gl. in l. i. C. in com. de ẽptz cau. z Inn. in c. bone de postul. pla. z Bal. in l. j. in fi. de ser. z ijl. i. e. ti. z tex. z gl. in l. ij. §. fi. de re. eo. Circa istã late no. p Fely. in c. j. extra de pscri. Adde Bal. i l. fi. in ver. no. tu diligenter. C. de colla. z vide plurima similia d. dunt per regulã huius legis, que ponit Fely. in c. i. de re. eo.

§. Si is qui. Qui vtitur alio tẽpore, q̃ quo debet seruitus, seruitutem nõ vtitur. hoc dicit. LEX XI.

Si is qui. §. Heres. Qui vtit seruitute plus q̃ seruitutem retinet. h. d. Resolu to iure cõcedentis, ꝯ ius seruitutũ cessat. LEX XII.

1 Seruitus retinetur per male fidei possessorem.

2 Male fidei possessor non acquirit seruitutem.

a **Si fundum.** a Seruitus retinetur cũ qz vrentẽ, z eriã p

b naturaliter currentẽ. h. d. ¶ Mo. er hac. q p

1 le fidei pos. z retinet seruitus. Et eodẽ modo dicit ciuitas, vel castrum, qꝯ habet merũ imperiũ, occupat terrãno, qui vtitur iurisdictione, illa iurisdictio retinet. + Sed

2 per male fidei posses. possit seruit⁹ acquiri? Aide q ꝯ

c C. de ser. fm vnam le. Et per hoc videt q si aliquod castrũ habens imperium occupetur ab aliquo tyrãno, q vtatur iurisdictione, per hoc nõ pscribit. ¶ + Ultimo finis huius l. facit ad questionem, qñ famulus cecidit de equo currente ad brauiũ, z p se currit ad brauiũ. De quo dixi l. i. §. quesitũ, de aqua quotidiana z estiua, vbi est iste tex. ADDITIO.

a POMA. ¶ Qui fundum. Aide Ro. consilia.

b ALEX. ¶ Currentẽ. Et ad intellectum huius tex. vide Bar. in l. cuz seruus. in fi. de ver. obl. z vide ꝯ no. Bar. in l. §. si vbi. adhuc de vicinia. dũ. de itinea. cruq; prin. p Bar. l. l. se qui. §. si vi. adhuc de vicinia.

c ALEX. ¶ Et p B videt. Adde Bal. i l decernim⁹ de iuribus. ꝛcc.

LEX XIII.

Si quis ex fundo. Medius locus nõ seruiens, seruitutem inter pellat, nõ extinguit, z ideo ante finitũ tempus prescriptionis potest instaurari. h. d.

LEX XIIII.

a **Si locus.** a Si, fundo flumine occupato ultra, seruitus extinguatur, seruitus restituitur. h. d. ADDITIO.

a ALEX. ¶ Si loc⁹. All. Bal. in l. p agrum. C. de ser. z in l. p cõd. infer. LEX XV.

Si cũ seruitus. Redẽptione vnius fundi seruientis extinguitur seruitus debita per alios. h. d.

LEX XVI.

a **Quam.** a Si per eundem riuum aqua ad plures rapidia ducit, plures seruitutes constituit, z potest vna admitti, altera remanẽre: z cõ vna pars alteri non accrescit. h. d. ¶ Prime parti cõcordat l. nõ saris. §. i. ¶ + In secunda parte no. q non est locus in seruitutibus iuri accrescendi, sed iuri non decrescendi. I. p. com. praedio. ADDITIO.

a ALEX. ¶ Aquas. Et aliter potest iste tex. intelligi, vt p. in l. si mihi z Titio. de verb. oblig.

LEX XVII.

Habeo. Qui perdit principale, perdit accessorium. hoc dicit. LEX XVIII.

Si quis alia aqua. §. Tempus. Tempus negligentie authoris seruitutis negligentia successoris. h. d.

1

§. Si cuz ius. Nõ prescribitur libertas a seruitutibus, nisi facta quotidiani praedij seruientis interuenerit. LEX XIX.

1 Seruitutes constituta inter diuos, non constituuntur nisi sequuta quasi traditione.

2 Seruitutis ius reale ex concessione facta in vltima voluntate acquiritur etiam ignoranti.

3 Cedens cessione facta non habet ius repudiandi.

4 Legatum ad incommodum alterius repudiari non potest.
Confessio cedentis non preiudicat cessionario.

Si partem. Actio personalis pro seruitute nō tollit tempore, quo amittit seruitus ēstituta. Itē sola pmissione inter vinos seruitus nō cōstituit, ꝛ legato sic, aditione sequuta: nec pōt repudiari, si ad aliū trāsitū fecerit. h.d. ¶ Mo. q cōstituta seruitute iter vinos nō cōstituit ius i re, nisi sequuta quasi traditione. ¶ Mo. ex cōcessione facta in vlti. volunt. acquirit ius reale seruitutis, etiā ignorāti. ¶ Mo. q cōcessione facta, in altium, cedēs nō hz ius repudiādi. ¶ Not. q nō potest quis repudiare legatū ad incōmodū alterius. De quo dic vt in l. si fundi sub ꝓditione. §. si Titius. j. de leg. j. Et sic facit, q cōfessio cedētis nō preiudicat cessionario. De quo per Dy. in l. seruū filij. §. j. de leg. i. ad Treb. l facta. §. si heres. Facit q̄ not. in l. si cū emprore. in prin. de pac.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Si partē. Vide Bar. in l. corruptionē. i fi. C. de vsufru. vbi cōtrarū videt tenere p Ang. i l. j. de anna. excep. POMA. Limita vt per Aret. in l. seruum §. fi de leg. j.

LEX XX.

Si retineri. Per quēcūq; nomine fundi vtentem seruit' retineatur. h.d.

LEX XXV.

1 Actio pſonalis pſcribit ſpatio xxx. an. etiā abſq; bona fide.

Seruitute. In preſtribēda seruitute requiritur q̄ bona fide q̄ vtat iure seruitutis. h.d. ¶ Oppo ā. l. proz. Sol. Ꝗtum ad retinendas seruitutē nō requirit, q̄ qs suo iure vtatur, vt l. proz. Sz q̄tū ad eā pſcribendā, vel querēdā inter dū fit, vt hic. ¶ Opp. de l. si qs diuturno. §. tit. j. Rū. in pſcribēda seruitute nō requiritur titulus, vt ibi, sed bene, requirit bona fides, vt hic, ꝛ §. com. pred. l. si precario. §. ceterū. Et probat ad fi militudinē pſcriptiōis rerū corporaliū. Sed quomodo pbatur hoc, q̄ qs iure seruitutis vtat, si nullū hz titulum? ratiūr per gl. in l. j. §. j. §. de itī. act. pri. ꝛ ibi plene dixi. doc. tāgūt C. eo. tit. l. i. ꝛ ij. Opp. j. de vsu. l. sequit. §. si viā. Sol. ibi loquitur in prescriptione libertatis ꝛ seruitutis rust. pred. in qua nō requiritur bona fides: q̄ nullū factū pſcribētis intercedit, hic loquitur in prescriptione seruitutis, in qua requirit factū pſcribentis. Idē in prescriptione libertatis a seruitute vba. hi, vbi requirit bona fides: q̄ requirit factū, pſcribētis. l. hec quitura. ā. de ser. vrb. pdi. Ita dicit gl. hic, ꝛ doc. in l. j. C. eo. Et ſic fit, ꝛ q̄ etiā de iure Cano. ā actione personalem pſcribat ſpatio xx. ann. q̄ ibi nullum factū pſcribentis requirit, ꝛ ſic non est necessaria bona fides, l. sequitur. §. si viā. j. de vsuca.

Liber Nonus.

2 Si quadrupes [a] pauperiem fecisse dicatur. Rub. i.

ADDITIO.

¶ Continua vt in glo. dictum est ā. de actione in rem, sequitur videre de personali.

a P. PAV. P. ¶ Si quadrupes. J quantum gl. hic supplet, ꝛ probetur qualiter procedat, vide omnino Bar. ꝛ que ibi habes in l. j. ā. de dolo.

LEX I.

1 Insultū facit qſe de loco ad locū cōtra aliquem promouet.
2 Pace facta inter duos qui postea se inuicem percusserunt, qs eorum teneatur de pace rupta.
Aggredi, ꝛ insultare idem sunt.
Insultus dicitur in aliū saltus.

Si quadrupes. §. Cum arietes. Idē videbitis in l. si ex plagis. §. tabernarius. j. ti. j. ¶ Mo. hūc §. pro statutis, que loquunt de aggressu, vel insultu, q̄ ille dicitur facere, insultū, qui promouet se de loco ad locū. l. si is q aggressoriz. C. ad l. Cor. de sic. Itē nota. hic posita, que facit ad quest. b quā semel habui de facto:
2 Dno. qui fecerunt pacem semel de quibusdā iniuriis, postea se inuicem percusserūt, queritur an alter alteri teneat de pace
* rupta? Et hic ē tex. * q̄ si nō apparet qs prio mouerit, neuter tenetur de pace rupta. Sz si apparet q̄ vnus primo rupit, ꝛ alter secundo, ille tenet qui primo rupit. l. qui fidē. ā. de trāsa. ſz
3 si nō apparet, neuter dicit rupisse. Vltimo no. quid est hoc dicere aggredi, ꝛ insultare, ꝛ similia. Certe omnia ista idē importāt. Mā idē est dicere, aggredi, q̄ ad aliū ire, cōponit ēm ex ad, ꝛ gradior. Ire insuper, hoc est, i aliū salt', ꝛ similiter assalire, hoc est, aduersꝰ aliū salire. Facit ad l. Cor. de sica. l. is q aggressoriz.

ADDITIONES.

a P. PAV. P. ¶ Vel insultū. Vide Barba. consil. rj. vol. iiij.
b ALEX. ¶ Facit ad q̄nē. In hac q̄. cōcludit fm Imo. in l. semel moza. sol. mat. q̄ si apparet, q̄ vnus primo vulneraut, postea ex interuallo vulneratus vulneraut primū reiectis argumentationib' ad vtrāq; ptē, si q̄rit de pena publica, ꝛ criminali, vterq; veniet puniendus. Si vero q̄rit de pena cōuentionali, vt q̄ neuter agere possit, ex quo vterq; venit ꝛ cōuentionē, p ea habent in l. cū proponas. C. de trāsac. c. puenit de iureiu. d. l. cū pt. §. illi. Nec ob. d. l. semel moza. cū fim. q̄ ibi loquit de moza in negligendo, nos vero de moza ꝛ delicto in faciēdo. Itē in ꝛtis nō querit de pena cōuentionali, sed in casu nro sic. Facit q̄ hz in l. qro. §. inter locatorē. j. loc. Nō ob. l si quis ad se fundū. C. ad l. Jul. de vi. vbi scda violēria ꝓsumit primā, q̄ ibi logt quoad re mediū iuris tollendi, nos vero loquimur de pena cōuentionali, ad quā nō pōt agere iste, q̄ venit ꝛ cōuētionē. d. l. q fidē. ꝛ d. l. cū pponas. Et ꝛ verū, nisi eēt apposita cla, rato manēte pacto, ꝛ toties pena cōmittat, q̄ties fuerit ꝛ factū. Mā vt tūc q̄ vterque possit agere, tū hinc inde fieret cōpēsario. Dixit etiā Bal. in d. l. semel moza. q̄ scds ꝛ veniēs, si soluit penā, poterit agere ꝛ primū, quasi solutio pene facta p eū habeat loco cōplemēti. Et ita ꝓcludit Jo. Sz vt posse dici q̄ in pena cōuētionali secūd' possit pet. re penā per l. si cū maior. §. si libertus. de bo. li. ibi, aq̄ oscēdum, ꝛc. Itē per d. l. cū pponas. cum si alle. Et cō nō possit dici offendēs, q̄ fuit prouocatus. Cum ergo iste secundus p prealle. nō incidit in penā, clarū est q̄ illā petere pōt, per l. cuz pater. §. illi. Et sic tenerē cum opi. Bar. ꝛ preal. p Jo. facūt pro ista parte non ꝛ. Et pro ista pte facit l. i. §. sed si is. de ope. no. nun. quaz ad propositū arguēdo all. Jo. de Imo. in d. l. semel moza. Si aūt nō apparet q̄s primo, ꝛ q̄s secundo, bene erit verū q̄ neuter teneatur. l. sciēciam. §. stramēta. j. ad l Aqui. ꝛ hoc tenet Bar. ꝛ vide omnino q̄ not. doc. in l. i. C. vnde vi. aliquid in l. si ex plagis. j. ad leg. Aquil. Bal. ponit in l. i. C. vnde vi. ꝛ meli' in l. vt vim. ad fi. de iust. ꝛ iur. Dixi in l. ex hoc iure. eo. ti. ꝛ per Imo. in c. significasti. el ij. de ho. Vide i tex. ꝛ gl. in c. i. de tozneamē. ꝛ p Bal. in l. j. C. de ꝓdi. ind. ꝛ ad Bar. hic adde Bar. in l. si seruū. §. sequit. de ver. ob. Bal. in l. si. §. pe. de eo p q̄nē fa. erit. Bar. in l. cuz pater. §. libert' de le. ſi. Jo. An. in rub. de treu. ꝛ pac. in addi. ad Spe. ꝛ os no. Bar. in l. si ex plagis. §. i. ad l Aq. per Bal. in l. si creditozib'. C. de ser. pi. da ma. ꝛc. vide Bal. ꝛ Imo. in l. cū mulier. so. ma. Bal. ꝛ Imo. i d. l semel moza. ¶ Adde ro. gs. clxxriij ꝛ cclvij.
* CLAV. ¶ Est tex. De hoc vide per Felyn. in c. capitulum. de rescrip. ꝛ in c. j. de tren. ꝛ pac.

§. Plane si ante litem. Facit q̄ qui tenet dare capones, dz eos dare vinos, ad quod l. qui hominem. §. fi. j. de solu.

a Ad legem Aquiliam.* Rubri. ii.

ADDITIO.

a POMA. ¶ Ad l. Aquil. Ad istam rub. vide Cep. consi. lxxij.
P. PAV. P. ¶ Adde q̄ in libello proposito super hac actione requiritur expressio dāni, vide in q. vij. in c. per Italiā cōiter sunt statuta. Itē hz teneat dominus pro seruo, adde tamē q̄ dominus nō tenetur pro famulo suo q̄ sit liber homo, vide omnino Jaso. in l. j. in ij. no. j. ne quis eū qui. ꝛ si talis homo pro suo bona fide possideret, de quo vide eundē in l. i. in j. no. j. si ex noxa causa aga. Et q̄ ex facto vel delicto famuli nō teneat dominus, vide Jaso. in l. j. C. de ser. fugi. quomodo aūt famulus delinquēs presumat de cōsensu ꝛ volūtate domini delinquere, ita q̄ dominus teneatur, vide late Fel. in c. Petrus. extra de ho. remissiue in c. cōstitutio. el j. extra de test. vbi est tex. q̄ in delicto successiuo, ꝛ pmanente presumitur volūtas domini interuenisse. ꝛ ibi no. Abb. in c. cum causam. e. tit. vbi declarat hoc procedere ex tum ad hoc vt dominus possit extraordinarie puniri. Quomodo autem ex delicto officialium suorum, vel familiarium ꝛ cōsanguineorū quis teneatur, ponit etiam Felyn. in d. c. Petrus. vide etiā ad Bar. in l. i. §. familie. j. de pub. Itē vide in materia Cur. late in cōsi. rli. p totum, q̄ si filius delinquat patre sciente, ꝛ non resistente presumitur de voluntate patris fecisse, ꝛ nōnulla alia. Et ad dicta ā. de delicto successiuo, vel momētaneo, vide Alex. in l. de pupillo. §. si q̄s ipsi pretori. de ope. no. nun. ꝛ vide late in c. j. de offi. deleg.

LEX SECVNDA.

1 Alternatiua posita inter genus, ꝛ speciē ponitur pro, id est,
2 Dictio, id est, videlicet, ꝛ similes, nedum declarant, sed etiam restringunt.

a **Legis Aquilie.** [a] ¶ Not. * q̄ q̄ alternatiua ponit inter genus ꝛ speciē, ponitur pro id est, ꝛ sic ponitur restricti
1 ue dixi de hoc in l. vbi pactum. C. de transa. ¶ Ex hoc
Prima Barto. super ff. veteri.